Papp János

Vers születik – variáció egy témára

József Attila: Születésnapomra

(Symplon kávéház. A Költő egyedül ül egy sarokasztalnál. Előtte kávé, töltőtoll, papír. Ölébe ejtett kézzel, üres tekintettel bámul az üres papírlapra. Hosszan. Kintről az ébredő város zaja. A Költő ajka mozdul, hangtalanul szavakat formál. Lassan a tollért nyúl. Írni kezd.)

Harminckét éves lettem én

(Keze megáll, meredten néz. Szája sarka megrándul. Egy gondolatjelet biggyeszt a sor végére.

Harminckét éves lettem én –

(Kibámul az ablakon. Villamos csilingel. Elmosolyodik. Ír.)

meglepetés e költemény
csecsebecse

(Elakad. Néz maga elé: tegyek-e vesszőt a „költemény" után? Nem, szép ez így együtt: „költemény csecsebecse"! Leteszi a tollat. Hátradől, malmozik. Hirtelen jön a versforma ötlete, a „csecsebecséből" kihúzza a „becsét", majd a „csecse" alá írja.)

csecse
becse

(Megvan a forma! Szótagszám soronként: 8-8-2-2. Rímpár: aa-bb. Újra olvassa, amit írt, ujjával veri a ritmust. Ez az, remek! Hogyan tovább?! Megvan! Kettőspontot tesz a "becse" után, de már írja is a második versszak első három sorát.)

csecse
becse:

ajándék, mellyel meglepem
e kávéházi szegleten
magam

(Rím kéne a „magamra"! De mint a „becse" a „csecsére"! Bagam-cagam-dagam-fagam-gagam…Megvan! Ír.)

magam.

(Maga elé néz. A második „magam” jelentésének keserűsége ül az arcán. Aztán villan a tekintete, a harmadik strófa, mint egy kiáltás szakad ki belőle.)

Harminckét évem elszelelt
s még havi kétszáz sose telt.
Az ám,
Hazám!

(Lecsapja a tollat, fröccsen a tinta. Egy ér lüktetni kezd a halántékán. Lassan nyúl a tollért, ír.)

Lehettem volna oktató,
nem ily töltőtoll koptató
szegény legény.

De nem lettem, mert Szegeden
eltanácsolt az egyetem
fura
ura.

(Az ezerszer végiggondolt, újra és újra átélt történet töprengés nélkül rendeződik a kitalált formába.)

Intelme gyorsan, nyersen ért
a „Nincsen apám” versemért!

(Felkiáltójel röppen a sor végére, de szinte ugyanazzal a lendülettel már át is húzza. Elég egy vessző, ne törjön meg a lendület!!)

a „Nincsen apám” versemért,
a hont
kivont

szablyával óvta ellenem.

(Ide se ártana egy felkiáltójel, gondolja. De mégse! Törje meg a lendületet egy pont, egy lezáró, sóhajos pont! Hogy majd lassan, súlyosan idéződjön fel Horger Antal ítélete.)

Ideidézi szellemem
hevét
s nevét:

„Ön, amig szóból értek én,
Nem lesz tanár e féltekén” –

(Igen, így mondta, szó szerint! Rímbe szedte az ítéletét, hogy ezzel is kigúnyolja a „költőcskét”.)

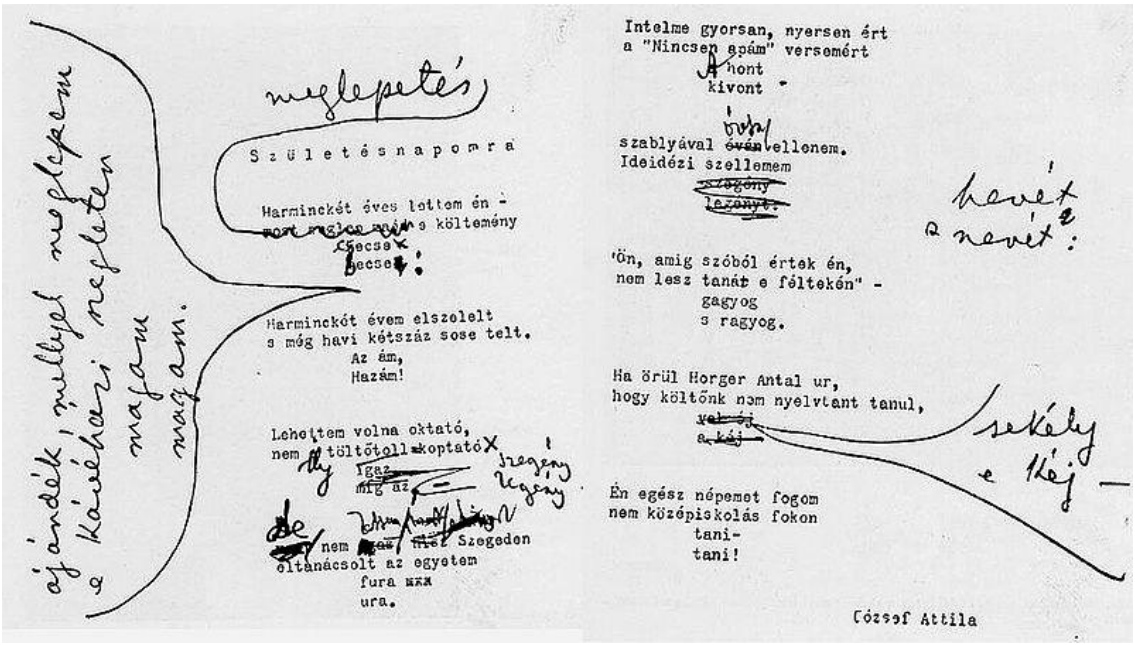
gagyog
s ragyog.

(Ez jó, ez nagyon jó! Istenem, hogy szerette volna akkor egy irgalmatlan pofonnal letörölni azt a ragyogást! Nem tette. De most a „költőcske" szépen, higgadtan, hitesen válaszol.)

Ha örül Horger Antal úr,
hogy költőnk nem nyelvtant tanul,
sekély
e kéj –

Én egész népemet fogom
nem középiskolás fokon
taní-
tani!

(„És amikor majd közönség előtt felolvasom, az utolsó versszaknál figyelmeztetőn felemelem az ujjam!" – gondolja. Elégedetten hátra dől, majd az új verssel fölmegy a közeli szerkesztőségbe, hogy a tiszteletdíjból ki tudja fizetni a kávéját a Symplonban.)

József Attila autográf javításai